

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 44:

Forespørgsel til finansministeren og indenrigsministeren [om de forestående kommune-forhandlinger].

Af Jes Lunde (SF) m.fl. (alle partier).
(Forespørgslen anmeldt 2/3 2000).

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 93:

Forslag til folketingsbeslutning om fjernelse af køns- og invaliditetsdiskrimination i arbejdsmarkedspensioner.

Af Anni Svanholt (SF) m.fl.
(Fremsat 10/2 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Økonomiministeren (Marianne Jelved):

For 2 år siden tog regeringen sammen med et enigt Folketing et markant og betydningsfuldt skridt til sikring af ligebehandling af mænd og kvinder. Det skete med vedtagelsen af loven om ligebehandling i de erhvervstilknyttede sikringsordninger, dvs. arbejdsmarkedspensionsordningerne. Jeg har selvfølgelig derfor som udgangspunkt sympati for den tanke, der ligger bag beslutningsforslag nr. B 93 fra SF. Jeg mener dog, at forslaget indeholder en lang række problemer, som indebærer, at det i sidste ende

må betegnes som et ikkeholdbart forslag, og derfor kan regeringen heller ikke støtte det.

Vi har i Danmark valgt et såkaldt pluralistisk arbejdsmarkedssystem, hvor det er overladt til arbejdsmarkedets parter at forhandle sig frem til den nærmere indretning, herunder hvem der skal have pensionsordninger hvor og sammen med hvem. Vi plejer også at kalde det den danske model.

En risikoudligning som den, SF foreslår, har indholdsmæssigt samme indhold som de forslag, der er blevet fremsat i Folketinget flere gange gennem de sidste 10 år. Men forslaget ville kræve et meget omfattende offentligt administrativt system. Det ville være nødvendigt med en central styring og indblanding for at sikre, at måden, hvorpå risikovurderingerne af de forskellige ordninger sker, bliver helt identiske. Ellers ville de enkelte ordninger kunne påvirke udligningen til egen fordel.

Hertil kommer, at en større udligning ville hindre en individuel tilpasning af en pensionsordning til de enkelte forsikringstageres individuelle behov og ønsker.

Forslaget indebærer i realiteten, at grundlaget for arbejdsmarkedspensionerne ændres. Arbejdsmarkedspensionerne bygger på, at den enkelte pensionstager får en pension, der er afhængig af pensionstagerens bidrag.

Ved større udligning bevæger arbejdsmarkedspensionerne sig i retning af, at pensionstageren får et tilsagn om en pension, som ikke er defineret ud fra bidragene fra den enkelte. Dermed vil arbejdsmarkedspensionerne jo nære sig folkepensionens opbygning, og det betyder, at arbejdsmarkedspensionsbidragene får karakter af at være en skat, hvorefter der vil ske en central omfordeling.

Idet jeg anerkender SF's intentioner bag forslaget, vil jeg godt i en parentes sige, at det jo er bemærkelsesværdigt i netop denne sammenhæng, at en organisation som Forbundet for Offentligt Ansatte med omkring 200.000 medlemmer i alt fald har seks forskellige pensionskasser knyttet til forskellige fag. Der var jo i princippet intet i vejen for, at FOA kunne have én stor pensionskasse. Parentesen er sluttet nu.

Ifølge beslutningsforslaget foreslås den dispensationsadgang afskaffet, som er i dag i den lov om ligebehandling af mænd og kvinder, jeg indledte med at omtale, og det er jo angiveligt for at undgå, at processen trækkes i langdrag, men dér tror jeg, at SF's forslag bygger på en misforståelse.

Det er således, at alle de medlemmer, der optages i ordningerne efter den 1. juli 1999, vil blive omfattet af fælleskønsgrundlaget, uanset om der er givet dispensationer, for det, der er givet dispensationer til, er til indretning af systemerne. Men lige så snart de kører, vil det være sådan, at alle medlemmer, der er nye, fra 1. juli 1999 er omfattet af ordningen: af kravet om, at beregningerne foregår på fælleskønsgrundlaget eller unisexgrundlaget.

I forslaget fra SF nævnes muligheden for spekulation mod lovens hensigt ved valg af ydelsessammensætning, og regeringen opfordres til at følge udviklingen. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til endnu en gang at understrege, at jeg jo allerede i forbindelse med lovens vedtagelse sagde, at jeg har en opfattelse af og en tro på, at arbejdsmarkedets parter vil være ansvarlige og bakke op bag intentionerne i lovgivningen, men så sandelig også, at regeringen vil følge udviklingen og gribe ind, hvis det modsatte skulle vise sig. Det var min opfattelse, at det stod et enigt Folketing bag.

Endelig henviser jeg til, at SF's forslag har en motivation, hvor det fremføres, at en udligning mellem pensionskasserne vil sikre kvinder og ufaglærte arbejdere en bedre pensionsdækning.

For det første er pensionskasser med overvejende kvinder eller mænd jo udtryk for, at erhvervet, som bidrager til pensionskassen, er enten kvinde- eller mandsdomineret. Som kvinde vil jeg tillade mig at mene, at kvinders og mænds erhvervsvalg altså stadig er meget traditionelt, og jeg synes, det er betænkeligt, hvis arbejdsmarkedspensionsordningerne skal gøres til et instrument med hensyn til at påvirke kønssammensætningen på arbejdsmarkedet. Det er ikke løsningen på det problem, der i virkeligheden ligger som grundlag for den sag, SF arbejder for.

For det andet mener jeg, at fordelingen mellem invaliditets- og pensionsdækning jo er et overenskomstmæssigt spørgsmål, der bør overlades til arbejdsmarkedets parter, altså til den danske model. I virkeligheden mener jeg heller ikke, at arbejdsmiljøproblemer og dermed invaliditetsrisici skal løses af arbejdsmarkedspensionsordninger.

Endelig vil jeg pointere, at undersøgelser både foretaget i regeringens regi, altså i centraladministrationen, og undersøgelser foretaget af Pensionsmarkedsrådet viser, at personer med lave indkomster, altså de laveste indkomster på arbejdsmarkedet, ikke får en væsentlig nedgang

i indkomsten ved overgang fra arbejde til pension. Det er i virkeligheden personer med mellem- og højindkomsterne, det vil f.eks. sige funktionærene, der får en større nedgang i den disponible indkomst ved overgangen fra arbejde til pension, end det er tilfældet for ufaglærte og kortuddannede.

Bjarne Laustsen (S):

Socialdemokratiet finder altid tanken om fjernelse af diskrimination sympatisk, men samtidig må vi tage afstand fra det grundlæggende opgør med arbejdsmarkedspensionerne, der ligger i SF's forslag. Hvis bidragene ikke længe skulle være med til at afgøre den enkeltes pensionsudbetaling, ville der jo ikke være nogen grund til at opretholde systemet. Så kunne vi lige så godt lægge det på skatten og foretage en central fordeling.

Men det er vores holdning, at arbejdsmarkedets parter har vist sig dygtige til at håndtere arbejdsmarkedspensionerne, og vi finder det derfor også hensigtsmæssigt fortsat at overlade spørgsmålet om fordeling mellem invaliditets- og pensionsdækning til deres indbyrdes forhandlinger. Socialdemokratiet kan derfor ikke støtte beslutningsforslaget.

Jens Hald Madsen (V):

Da mit partis ordfører ikke kan være til stede, skal jeg læse følgende op:

Vi kan formentlig alle tilslutte os, at der skal være ligestilling mellem kønnene, og at det også gælder i forbindelse med arbejdsmarkedspensioner. Venstre er derfor positive over for intentionerne i SF's beslutningsforslag.

Det er imidlertid vigtigt for Venstre at få slået fast, at vi grundlæggende er imod, at pensionsopparere skal tvinges til at være i en bestemt sikringsordning, fordi de er tilknyttet et bestemt erhverv. Efter Venstres mening ville denne debat, vi netop nu er i gang med, være overflødig, hvis blot pensionsopparerne kunne stemme med fødderne, så hver enkelt af os havde mulighed for helt selv at beslutte, hvor og hvordan vores pensionsopsparring skulle anbringes.

Vi er enige med SF i, at såfremt det virkelige drejer sig om 450.000 kvinder, som SF nævner i sine bemærkninger til beslutningsforslaget, så er der mange, der ikke får glæde af unisexreglerne. Men i Venstre ønsker vi ikke lovgivning med tilbagevirkende kraft. Hvor skulle grænsen i øvrigt sættes, hvor langt tilbage skulle vi lovgive for?

SF ønsker at få etableret en udligningsordning mellem de forskellige pensionskasser.

Venstres svar til det er endnu engang: Giv alle pensionsopsparere lov til at stemme med fødderne.

Loven omfatter p.t. kun arbejdsgiveradministrerede ordninger, og det ønsker Venstre ikke at lave om på. Venstre understregede netop ved vedtagelse af loven i 1998, at den ikke skulle gælde private ordninger. Det må være op til den enkelte, hvordan den private pensionsordning skal tegnes, og ikke være noget, Folketinget skal lovgive om.

Venstre vil imidlertid gerne under udvalgsarbejdet være med til at se på, hvad der egentlig med rimelighed kan lade sig gøre for at forbedre ligestillingen i pensionsordningerne med de førnævnte forbehold taget i betragtning.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Ingen vil bestride, at forskelle i kønssammensætning og forskelle med hensyn til invaliditetsrisiko i forskellige pensionskasser kan resultere i forskellige pensionsydelser. Men spørgsmålet er, om det er noget, vi som lovgivningsmagt skal påtage os at ændre på. Det mener SF, og det er jo baggrunden for dette beslutningsforslag, hvor SF foreslår, at der imellem de forskellige arbejdsmarkedspensionskasser skal etableres udligningsordninger, sådan at de nævnte forskelle bliver elimineret.

Nu vil formentlig ikke engang SF bestride, at det her er en ganske kompliceret sag, som rummer en række juridiske problemstillinger. En udligningsordning betyder jo, at nogle indbetalere til pensionsordninger skal have mere i pension, end de ellers ville have fået, og denne merydelse tages så fra andre, som vil få udbetalt en lavere ydelse, end de pågældende måske er blevet stillet i udsigt. Det vil den sidste gruppe sikkert ikke være tilfreds med og vil derfor formentlig anlægge sag mod deres pensionskasse. Om de ville kunne vinde en sådan sag, skal jeg ikke gøre mig klog på, men kompliceret er det i hvert fald.

Alene kompleksiteten tilsiger, at vi som lovgivningsmagt let kan komme til at optræde som den berømte elefant i glasbutikken. Derfor vil vi i Det Konservative Folkeparti tilråde, at vi lader være. Men lønmodtagerorganisationerne, som jo sammen med arbejdsgiverne står bag oprettelsen af arbejdsmarkedets pensionsordninger, skal da være velkomne til at forsøge at etablere mere solidariske ordninger end de nu kendte.

Solidaritet er jo en vigtig del af idégrundlaget bag ved fagforeningerne, så det ville være en helt naturlig opgave for dem at tage fat på og løse. Det vil i hvert fald være en måde at løse problemet på, som vi klart foretrækker, fremfor at vi forsøger at lovgive os ud af problemet.

Ja, en logisk konsekvens af det, jeg her har sagt, er naturligvis, at vi ikke kan støtte SF's forslag.

Egil Møller (DF):

I dag skal vi førstebehandle et beslutningsforslag fra SF om yderligere at fjerne kønsbestemte forskelle i arbejdsmarkedspensioner. Fremsættelsen sker i øvrigt på ugedagen efter kvindernes internationale kampdag, som fandt sted den 8. marts i år.

Principielt er Dansk Folkeparti enige med SF i, at der skal ske en ligelig behandling af mænd og kvinder. Dansk Folkeparti har dog store betænkeligheder ved at ændre på den nugældende lovgivning på området, som behandler de to køn ens, hvis de er indtrådt som nye medlemmer efter 1. juli 1999.

Dansk Folkeparti kan derfor ikke støtte lovforslaget.

Lisbeth Arbøl (CD):

Da CD's ordfører ikke kan være til stede, skal jeg på CD's vegne fremføre følgende vedrørende fjernelse af køns- og invaliditetsdiskrimination i arbejdsmarkedspensioner:

Beslutningsforslaget indeholder overordnet sympatiske tanker. Imidlertid er vort arbejdsmarkedssystem som bekendt indrettet sådan, at det er op til arbejdsmarkedets parter selv at forhandle systemets indretninger på plads, og sådan mener vi også fortsat, det skal være.

Risikoudligning ville kræve en stærkt centraliseret offentlig styring, som vi ikke bryder os om. Det skal fortsat være således, at pensionstageren får en pension, der er afhængig af vedkommendes bidrag gennem årene. Vi mener ikke, det er et skattesystem ekstra, vi skal til at opbygge. Pensionskasser med f.eks. overvejen- de kvinder er jo et udtryk for, at pågældende erhverv er repræsenteret hovedsagelig af kvinder, så arbejdsmarkedspensionsordningen kan og skal ikke bruges som et middel til at påvirke sammensætningen på arbejdsmarkedet.

Så vi mener, at fordelingen mellem invaliditets- og pensionsdækningen er og skal forblive et overenskomstmæssigt arbejde for arbejds-

markedets involverede parter. Således kan CD ikke anbefale beslutningsforslaget.

Anders Samuelson (RV):

Da Det Radikale Venstres ordfører på området ikke er til stede i dag, vil jeg på hans vegne oplæse følgende:

I Det Radikale Venstre har vi sympati for det overordnede formål bag beslutningsforslaget, nemlig at sikre ligestilling mellem kønnene, men når det kommer til de mere konkrete virkemidler, er vi imidlertid ikke overbevist om, at det fremsatte forslag er den rette måde at gøre det på. Forslaget er et betydeligt indgreb i forhold til den forhandlingsret, som arbejdsmarkedets parter i dag har på området. Det er en gammel og rodfæstet tradition, at det er op til arbejdsmarkedets parter at aftale løn- og pensionsforhold, og det ønsker vi ikke at ændre på.

Derfor er vi heller ikke begejstret for forslaget om en politisk vedtaget risikoudligning med en central styring, som der lægges op til. Efter vores opfattelse vil det betyde, at arbejdsmarkedspensionerne bevæger sig væk fra en direkte sammenhæng mellem pensionen og de indbetalte bidrag, altså til en form for skat, og det ønsker vi ikke at stå model til.

På den baggrund kan Det Radikale Venstre ikke støtte forslaget.

Jette Gottlieb (EL):

Der er masser af områder på det danske arbejdsmarked, hvor diskrimination finder sted og på mange forskellige måder.

Hvis man bare skal nævne nogle eksempler, så er der jo diskriminationen af unge arbejdsløse, som efter et halvt års arbejdsløshed bliver sat på halve dagpenge kun med den begrundelse, at de er under 25, diskrimination af kvinder i arbejdsskadesystemet, fordi de typiske kvindeskader er skader på bevægeapparatet, og de anerkendes ikke i samme grad som typiske mandelidelser, diskrimination af aktiverede, som mange steder laver ganske det samme arbejde som alle andre bare uden at få almindelig løn for det, og så diskrimination i servicejob, hvor dem i servicejobbene af uransagelige grunde ikke optjener dagpengereget på samme måde som dem, der kommer til at arbejde sammen med dem.

Vi betragter det som en vigtig opgave for Folketinget at modarbejde enhver form for diskrimination, uanset hvad diskriminationen be-

står i, og derfor støtter vi da også det forslag, vi behandler her.

De forskelle i pensionsudbetalinger, som vi er vidne til i dag, hænger sammen med, at arbejdsmarkedspensioner jo er at betragte som et individuelt forsikringssystem. Det kan der siges meget ondt om, ikke mindst af de mennesker, der i kortere eller længere perioder bliver holdt uden for arbejdsmarkedet. Det klare alternativ, som også er Enhedslistens alternativ, er fastholdelse og udbygning af en høj og tidssvarende folkepension.

Det er selvfølgelig grotesk, at de mennesker, der arbejder på områder, hvor faren for invaliditet er størst, skal diskrimineres, når udbetalingen af alderspension, hvis de er så heldige at overleve deres farlige arbejde, finder sted. Lige sådan er kønsdiskrimination ude af trit med almindelig anstændighed. Hvem kan f.eks. argumentere for, at kvinder skulle have mindre behov for pengene end mænd, bare fordi de gennemsnitlig lever længere?

Derfor er forslagens ideer om solidarisk udligning mellem pensionskasserne en lap, som vi gerne vil støtte, men en lap på et uhensigtsmæssigt og asocialt pensionssystem.

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg må jo sige, at det er en positiv og tiltalende overskrift, forslaget her har: »Fjernelse af køns- og invaliditetsdiskrimination ved arbejdsmarkedspensioner«. Hvem ønsker ikke det, egentlig?

Men jeg må erkende, at der jo er ting, som vi ikke kan løfte, og jeg tror i hvert fald, at det her er yderst kompliceret at få rettet op på. Det bidrager Kristeligt Folkeparti gerne til, men jeg tror bare ikke, at det her forslag er det rigtige.

Altså punkt 1 heri, som handler om at rette op på de gamle forhold i forhold til det nye forslag, kunne vi godt tilslutte os, men at man så går videre og f.eks. også vil rette op på private pensionsordninger og udligne for den invaliditetsrisiko, der er, tror jeg faktisk ikke kan lade sig gøre, for når det er private pensionsordninger, så er det også frivilligt at være med i dem, og det betyder, at de, der har den mindste invaliditetsrisiko, simpelt hen vil melde sig ud af den ordning. De vil så vælge andre opsparingsformer. De vil altid gå hen i en bank og lave en opsparingsordning, hvor de ikke skal bidrage til dem, som har en større risiko. Altså hvis jeg forstår tingene rigtigt, må det jo være den mulighed, man så har. Derfor er det jo ikke alting,

man kan løse, selv om man har den rigtige forståelse for problemerne.

Vi vil gerne være med til at prøve at få tingene opklaret under udvalgsbehandlingen, med umiddelbart kan vi på trods af de gode intentioner ikke støtte forslaget.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Ordføreren for forslagsstillerne, fru Anni Svanholt.

Anni Svanholt (SF):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til Enhedslistens ordfører og også de positive bemærkninger, som jeg lyttede mig til fra Kristeligt Folkeparti. Der var også noget sympati fra Det Radikale Venstre, kunne jeg høre, men det var svært at høre, om der var mere tilslutning end opbakning og sympati. Men man henholder sig fortsat til arbejdsmarkedets parter, og det er jo fantastisk stærke kræfter i vores samfund.

Det er jo godt med den danske model, som økonomiministeren her fremhæver, men det er jo ikke alt, den danske model kan løse i denne verden, heller ikke i Danmark. Det er Folketinget jo ind imellem nødt til at erkende, hvis man vil gøre noget ved et konkret problem, og vi synes i SF, at der her er et stort problem og et stigende problem i, at vi kan forudse, at en meget, meget stor del af den danske befolkning, nemlig kvinderne, i meget stort tal vil blive fattige som pensionister, og at det er et gab, der bliver øget. Tilsyneladende er det jo ikke en opgave, som arbejdsmarkedets parter kan løse, og ind imellem er det jo sådan, at Folketinget erkender, at arbejdsmarkedets parter ikke kan, at de skal hjælpes af Folketinget, og det er det, vi så her har lagt op til.

Økonomiministeren kom med det svar, at man følger udviklingen. Ja, der er jo en lov, og det var jo udmærket, at loven blev ændret dengang, men giver det at følge udviklingen ikke ministeren anledning til allerede på nuværende tidspunkt at forsøge at ændre på loven og at reparere på de skævheder, som der er? Det ville vi meget gerne, at man fulgte meget tæt og også var indstillet på at tage de skævheder op, som vi har påpeget.

Vi må naturligvis arbejde videre med dette spørgsmål, fordi vi synes, at det er et meget alvorligt problem, vi har, og det er svært at få øje på, hvordan det skal blive ændret sådan i den nærmeste fremtid, snarere bliver det værre. Og det vil vi da ikke bare sidde stille og kigge på,

men må så forsøge at arbejde videre ud fra det grundlag og de tilkendegivelser, der er kommet her.

Og naturligvis mener vi også i SF, at der jo også påhviler de enkelte pensionskasser et ansvar. Men det er et ret fastlåst system, som det er indrettet, og selv om vi synes, at kvinderne skal over i mere mandedominerede erhverv og omvendt, så er der altså faktisk ikke så meget bevægelse i det. Derfor mener vi, at det er vigtigt, at der også bliver taget skridt til, at man får udligningen.

Tilsvarende er der, hvad angår invaliditet, også her meget store skævheder, og vi kan se, at det er bestemte grupper, der bliver ramt. Det bliver jo let en selvforstærkende virkning, og det synes vi ikke er rigtigt, da man ikke selv er årsag til, i hvilket omfang en kasse har medlemmer, som bliver berørt på den måde. Altså vi ved, at der er erhverv, der er særligt udsatte. Er det så rigtigt, at det er deres pensionskasse, der alene skal bære det forhold?

Det er jo ikke selvforskyldt, at bestemte erhverv må bære en større omkostning. Og derfor er vores intention, at der bør være højere grad af solidaritet inde i billedet også på det område her, fordi det er oplagte urimeligheder, der bliver resultatet af vores system.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Den fg. formand (Inge Dahl-Sørensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 193: Forslag til lov om ligestilling af kvinder og mænd.

Af ministeren for ligestilling (Jytte Andersen). (Fremsat 9/2 2000).

Lovforslaget sattes til forhandling.